

ГОДИШНИК

на АСОЦИАЦИЯ „ОНГЪЛ“, том 20, год. XIV, 2021

**ТРАДИЦИЯТА – СВЕЩЕНО И
ПРОФАННО**

ФОКЛОР – ЛИТЕРАТУРА – ИСТОРИЯ

София, 2021

**Годишникът се издава
с подкрепата на Община Самоков.**

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

**I ПКС д.ф.н. Росен Росенов Малчев (Главен редактор)
доц. д-р Константин Звездомиров Рангочев
проф. д-р Николай Иванов Ненов
проф. д.ф.н. Маргарет Драганова Димитрова**

Международни членове:

**Проф. д.ф.н. Владимир Наполских, член-кореспондент на РАН,
Удмуртски университет – Ижевск, Руска федерация
Проф. д-р Трайче Нацев, Университет „Гоце Делчев“ – Щип,
Република Северна Македония**

**ТРАДИЦИЯТА – СВЕЩЕНО И ПРОФАННО
(ФОЛКЛОР – ЛИТЕРАТУРА – ИСТОРИЯ)**

Първо издание

© Асоциация за антропология, етнология
и фолклористика „Онгъл“, 2021
ел. поща: ongal1991@abv.bg
www.ongal.net

© Импресарско-издателска къща „Род“, 2021
ел. поща: rod_sofia@yahoo.com

Формат 16/60/84
Тираж 300
Печатница *Tun-mon прес*

ISSN 1311-493X

ANNUAL
of 'ONGAL' ASSOCIATION, Vol. 20, Year XIV, 2021

**THE TRADITION: THE SACRED
AND PROFANE**

FOLKLORE, LITERATURE, AND HISTORY

Sofia, 2021

**The Annual is published
with the support of Samokov municipality.**

EDITORIAL BOARD

**1st class teacher Rossen Rossenov Malchev, Dr. Habil.
(Editor-in-chief)**

**Assoc. prof. Konstantin Zvezdomirov Rangochev, Ph.D.
Prof. Nikolay Ivanov Nenov, Ph.D.**

Prof. Margaret Draganova Dimitrova, Dr. Habil.

International members:

**Prof. Vladimir Napolskih, Dr. Habil., Corresponding Member
of the Russian Academy of Sciences, Udmurt University, Izhevsk,
Russian Federation**

**Prof. Trayche Natsev, Ph.D., Gotse Delchev University, Shtip,
Republic of North Macedonia**

**THE TRADITION: THE SACRED AND PROFANE
(FOLKLORE, LITERATURE, AND HISTORY)**

First edition

© ‘Ongal’ Association of Anthropology, Ethnology,
and Folklore Studies, 2021
e-mail: ongal1991@abv.bg
www.ongal.net

© ‘Rod’ Impresario & Publishing House, 2021
e-mail: rod_sofia@yahoo.com

ISSN 1311-493X

СЪДЪРЖАНИЕ

За годишника и годишнината	14
Константин Рангочев – Основният въпрос на етнологията	24

ПАМЕТ И ИДЕНТИЧНОСТ

Георги Захов – Произход и значение на някои селищни имена в Самоковско	37
Владислава Спасова Илиева – „Дублетният гроб“ на цар Иван Шишман в Самоковско – проекция на мотива за „похитената вяра“ в българската национална митология	53
Даниела Беличовска – Границите на българското и българската идентичност в сътрудничеството между Константин Фотинов и Илайъс Ригс. Темата за Америка и България през оптиката на Възраждането	77
Венечия Томова – Аверкий Попстоянов – бунтар и проповедник	86
Илинка Атанасова – Прилог кон проучувањето на македонските народни преданија, легенди и митови во Кочанско	101
Росен Р. Малчев – От Балкана на Дунава: разновидност на мотива за надхвърлянето със скали на Крали Марко и сестра му във фолклорни предания от Северозападна България (Предварително съобщение)	114

МИТ И ЗНАК

Ася Събева-Юричкай – Виното – космическо питие и социален регулатор (По български, балкански и европейски данни)	121
Јулијана Иванова – Виновата лоза, Винаца, Vineam	149

Дејан Крстић – Рало и плуг као супститути светог дрвета у традиционалној култури Балкана	164
Денис Исаев – Тракийската царска идеологија или несвршекът на тракийскиот свят	188
Любомир Цонев – Вторият скален релеф край Мадара – описание и анализ	193

ВЯРА – ЕЗИК – КУЛТ

Татјана Илиева – Наименованията на празниците и предпразничните периоди от църковната година в литературните паметници на Slavia Orthodoxa	205
Ивета Рашева – Свещено и профанно: за някои православни и католически сватбени традиции	282
Теодор Пеев – За почитта към св. мчк Трифон в Асеновградскиот край	289
Благица Стојанова – Св. Теодор, Тодорова сабота – празник на љубовта	298

ФОЛКЛОРИСТИКА И ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

Веселка Тончева – Сборникът „Народни песни от Самоков и Самоковско“ – документ за музикалнофолклорниот диалект на един регион през 30-те години на XX век	307
Снежанка Генчева – „Малта, града голяма“ или кој е градът от българските народни песни с мотив „Девойка спасява Малта“	321
Тодор Моллов – Преподновеният брак в баладата „Слънчева женитба“ (Календарно-астрономически набљуденија)	328
Александар Димитријевски – Тоналните и формалните карактеристики на инструменталната македонска <i>етнопоп</i> музика од 80-тите години на 20-тиот век	345

ЕТНОЛОГИЯ НА НАРАТИВА

Яна Сивилова – Свещено и профанно. Готови фрази в библейския текст	354
Иво Братанов – Езикът на „Малък български писмовник“ на Никола Михайловски (Морфологични особености)	370
Силвио Томов – Новооткрит ръкопис за цар Борис Трети	382
Миглена Христозова – Образователни концепции за работа със съвременни адаптации на словесен фолклор. Деца, родители и учители четат новото издание на сборника „Веда Словена“	391

КУЛТУРНИ СТЕРЕОТИПИ В СЪВРЕМИЕТО

Ренета Рошкева – Пространства и граници в биографиите на жени от Гоцеделчевско	405
Николай Ненов – Рибарите във Варвара. Между занаята и туризма	418
Десислава Тихолова – Вината като културно наследство. Съвременни мемориални практики в Германия (Част първа)	429
Силвия Трифонова-Костадинова – „Затворени“ музеи – „отворени“ музеи	445

ОБРАЗЪТ КАТО ТЕКСТ

Росица Манова – Експертиза на йерусалимия от фондовете на Исторически музей – Самоков	477
Иво Райков – Образите на сакралното и родното в творчеството на Наум Хаджимладенов (1894–1985)	492
Димитър Ив. Добревски, Русана Голева – Съвременната българска православна иконопис между сакралното и профанното	503

ОБЩЕСТВО И ПРИРОДА

Драган Веселинов, Трајче Нацев – Процена на загрозеноста од елементарни непогоди кај христијанските верски храмови во општина Карбинци	513
Владимир Власков – Летен температурен режим по северозападното крайбрежие на Черно море	523
Илюстрации	535

TABLE OF CONTENTS

On the annual and the anniversary	20
--	----

Konstantin Rangochev – The main question of ethnology	24
--	----

MEMORY AND IDENTITY

Georgi Zahov – Finding the roots and the meaning behind some of the names in Samokov region	37
--	----

Vladislava Spassova Ilieva – The “doublet tomb” of king Ivan Shishman in the region of Samokov – projection of the motif of the “Kidnapped faith” in Bulgarian national mythology	53
--	----

Daniela Belichovska – The boundaries of the Bulgarian and Bulgarian identity in the collaboration between Konstantin Fotinov and Elias Riggs. The theme of America and Bulgaria through the optics of the Bulgarian national revival	77
---	----

Venezia Tomova – Averkiy Popstoyanov – rebellion and preacher	86
--	----

Ilinka Atanassova – Article on studying the Macedonian folk tales and legends in the region of Kochani	101
---	-----

Rossen R. Malchev – From the Balkan mountains to the Danube: A variety of the motif about the rock throwing contest of Krali Marko and his sister in legends from Northwestern Bulgaria	114
--	-----

MYTH AND SIGN

Asya Sabeva-Yurichkai – Wine as a spice drink and social regulator (According to Bulgarian, Balkan and European data)	121
--	-----

Julijana Ivanova – Vine, Vinica, Vineam	149
--	-----

Dejan Krstic – The ard and the plough as the substitutes of a holy tree in the traditional Balkan culture	164
Denis Issaev – Thracian royal ideology or the continuity of the Thracian world	188
Lyubomir Tsonev – Second rock-cut relief near Madara – description and analysis	193

FAITH – LANGUAGE – CULT

Tatyana Ilieva – The names of the feasts and the forefeast periods of the ecclesiastical year in the literary records of Slavia Orthodoxa	205
Iveta Rasheva – Sacred and profane: about some orthodox and catholic wedding traditions	282
Teodor Peev – About the cult of the holy martyr Tryphon in the Assenovgrad region	289
Blagica Stojanova – St. Theodore, Todor’s Saturday – a celebration of love	298

FOLKLORISTICS AND ETHNOMUSICOLOGY

Vesselka Toncheva – The collection “folk songs from Samokov and Samokov region” – a document about the folk musical dialect of one region in the 1930s	307
Snezhanka Gencheva – „Malta the big city” or which is the city from the Bulgarian folk songs with a motif “A virgin rescues Malta”	321
Todor Mollov – The renewed marriage in the “Sunny marriage” ballad (Calendar-astronomical observations)	328
Aleksander Dimitrijevski – The tonal and formal characteristics of the instrumental Macedonian <i>ethnopop</i> music from the 1980ties	345

ETHNOLOGY OF NARRATIVE

Yana Sivilova – Sacred and profane – set phrases used in the text of the Bible	354
Ivo Bratanov – The language of a book “ A small collection of letters for Bulgarians” of Nicola Mikhaylovsky (Grammatical peculiarities)	370
Silvio Tomov – A newly found manuscript about tsar Boris the Third of Bulgaria	382
Miglena Hristozova – Application of contemporary adapted verbal folklore in the innovative educational concepts. Children, parents and teachers read the new version of the folk song collection „Veda Slovena“	391

CULTURAL STEREOTYPES IN MODERNITY

Reneta Roshkeva – Spaces and borders in the life stories of women from Gotse Delchev region	405
Nikolay Nenov – Fishermen in Varvara. Between craft and tourism	418
Dessislava Tiholova – The fault as a cultural heritage. Contemporary memorial practices in Germany (Part one)	429
Silvia Trifonova-Kostadinova – “Closed” museums – “open” museums	445

THE IMAGE AS A TEXT

Rossitsa Manova – An expert assessment of a jerusalemite icon from the repository of Samokov history museum	477
Ivo Raykov – The images of the sacred and the native in the works of Naum Hadzhimladenov (1894–1985)	492
Dimitar Iv. Dobrevski, Russana Goleva – Contemporary Bulgarian Orthodox Christian iconography: between the sacred and the profane	503

SOCIETY AND NATURE

Dragan Veselinov, Trayche Natsev – Natural hazard assessment of Christian religious temples in the Municipality of Karbinci	513
Vladimir Vlaskov – Summer temperature regime on the northwest coast of the Black Sea	523
Illustrations	535